ललितपुर जिल्लाका मगर जनजातिको सामाजिक र आर्थिक पक्षको समाजशास्त्रीय अध्ययन

प्रस्तुतकर्ता

कुमारी निर्मला ओझा

रोल नं. ६७१

परिक्षा रोल नं.: २८१८३४

त्रि.वि. दर्ता नं. ९-२-३२९-११७-२००५

त्रिभुवन विश्वविद्यालय

समाजशास्त्र केन्द्रीय विभाग

विश्वविद्यालय क्याम्पस

कीर्तिपुर, काठमाडौं

२०७२

त्रिभुवन विश्वविद्यालय

सामाजिक शास्त्र संकाय

समाजशास्त्र केन्द्रीय विभाग

विश्वविद्यालय क्याम्पस

कीर्तिपुर, काठमाडौं

सिफारिस पत्र

त्रिभुवन विश्वविद्यालयद्धारा निर्धारित पाठ्यक्रम अनुसार स्नातकोतर तहको आंशिक आवश्यकता परिपूर्ति गर्नको निमित्त छात्रा कुमारी निर्मला ओझा ले **“ललितपुर जिल्लाका मगर जनजातिको सामाजिक र आर्थिक पक्षको समाजशास्त्रीय अध्ययन”** शीर्षकको शोधपत्र मेरो निर्देशन र सुपरिवेक्षणमा तयार गरेको प्रमाणित गर्दै उक्त शोध पत्रलाई अन्तिम मूल्याङ्कनका लागि शोधपत्र मूल्याङ्कन समिति समक्ष सिफारिस गर्दछु ।

डा. मनहरी ढकाल

(शोध निर्देशक)

समाजशास्त्र केन्द्रीय विभाग

कीर्तिपुर, काठमाण्डौं

त्रिभुवन विश्वविद्यालय

सामाजिक शास्त्र सङ्काय

समाजशास्त्र केन्द्रीय विभाग

कीर्तिपुर, काठमाण्डौ

स्वीकृति पत्र

त्रिभुवन विश्वविद्यालयद्वारा निर्धारित पाठ्यक्रमअनुसार स्नातकोत्तर उपधिको आंशिक आवश्यकता पूरा गर्नको लागि सामाजिकशास्त्र संकाय अन्तर्गत समाजशास्त्र केन्द्रीय विभागका छात्रा कुमारी निर्मला ओझा ले **"ललितपुर जिल्लाका मगर जनजातिको सामाजिक र आर्थिक पक्षको समाजशास्त्रीय अध्ययन"** विषयक शोधपत्र उपाधि प्राप्तिका लागि उपयुक्त भएकोले मूल्यांकन समितिद्वारा स्वीकृति प्रदान गरिएको छ ।

शोधपत्र मूल्याङ्कन समिति :

विभागीय प्रमुख

प्रा.डा.तुलसीराम पाण्डेय ....

शोध निर्देशक

डा. मनहरी ढकाल ....

वाह्य निरीक्षक

पोषण दाहाल ....

मिति:

कृतज्ञताज्ञापन

“ललितपुर जिल्ला का मगर जातिको सामाजिक र आर्थिक पक्षको समाजशास्त्रीय अध्ययन” विषयक शोधपत्र समाजशास्त्र विषयको स्नातकोतर तहको उपाधि प्राप्तिको आंशिक आवश्यकता पूरा गर्नको निम्ति तयार गरिएको छ । अनुसन्धान कार्य एक कठिन, गहन र संवेदनशील विषय हो । यो शोधकार्यलाई पूर्णता दिने क्रममा अनुसन्धानकर्ताको रुपमा मैले धेरै सहयोग प्राप्त गरेको छु ।

यस शोधपत्र तयार गर्नको लागि अमूल्य सुझाव दिएर मलाई निर्देशन दिँदै सहयोग गर्नु हुने मेरा आदरणीय गुरु **डा. मनहरी ढकाल** ज्यू प्रति आभार व्यक्त गर्दछु । साथै शोधपत्र लेखन कार्यमा आफ्नो अति व्यस्तताको बाबजुद पनि आफ्नो अमूल्य समय दिएर आवश्यक मार्गदर्शन गर्नुहुने समाजशास्त्र विभागका विभागीय प्रमुख मेरा आदरणीय गुरु **प्रा.डा.तुलसीराम पाण्डेय** ज्यू प्रति हार्दिक आभार व्यक्त गर्दछु ।

अनुसन्धानको क्रममा आवश्यक तथ्यांक संकलन कार्य गर्दा आफ्नो अमूल्य सुझाव दिनुका साथै सर्वेक्षणमा सहभागी हुनु भएका सैंवु मगरगाँउका स्थानीय उत्तरदाताहरु सबैलाई हार्दिक धन्यवाद दिन चाहन्छु ।

यसैगरि मेरो अध्ययनलाई स्नातकोतर तहसम्म पुऱ्याउन सधै हौसला प्रदान गर्नुहुने निरन्तर उत्साहप्रद प्रेरणा दिनुहुने मेरो परिवारका सम्पूर्ण सदस्यहरु प्रति म सदा ऋणी रहनेछु र मेरो हरेक सफलताको श्रेय वहाँहरूनै हुनुहुन्छ । साथै सम्पूर्ण महानुभावहरू जसले मेरो अध्ययनको क्रममा सहयोग गर्नु भएको छ, वहाँहरूको नामावली यहाँ उल्लेख गर्न नसकिए पनि म हृदयदेखि नै उहाँहरूप्रति कृतज्ञता ज्ञापन गर्दछु ।

अन्त्यमा मेरो यस शोधपत्र तयार गर्नमा उत्प्रेरणा जगाइदिने, अमूल्य सुझाब दिने तथा अध्ययन सामग्री जुटाउनमा सहयोग गर्नुहुने सम्पूर्ण महानुभावहरूलाई आभार प्रकट गर्दछु ।

कुमारी निर्मला ओझा

२०७२, चैत्र

बिषयसूची

सिफारिस पत्र

स्वीकृति पत्र

कृतज्ञताज्ञापन **पाना नं.**

अध्याय एक : परिचय **१-५**

१.१ अध्ययनको पृष्ठभूमि २

१.२ समस्याको कथन ३

१.३ अध्ययनको उद्देश्य ४

१.४ अध्ययनको औचित्य ५

१.५ अध्ययनको सिमा ५

अध्याय दुई : पूर्व साहित्यको समिक्षा ६-८

२.१ पूर्व साहित्यको समिक्षा ६

अध्याय तीन : अनुसन्धान पद्दति ९-१२

३.१ अध्ययन क्षेत्र छनोटको औचित्य ९

३.२ अनुसन्धान ढाँचा ९

३.३ समग्र, नमुना र नमुना छनौट ९

३.४ तथ्यांकको श्रोत र प्रकृति १०

३.५ तथ्यांक संकलन विधि १०

३.५.१ प्रश्नावली १०

३.५.२ अवलोकन पद्धति ११

३.५.३ मुख्य सूचनादातासँगको अन्तर्वार्ता ११

३.६ तथ्यांकको प्रस्तुती एवं विश्लेषण १२

अध्याय - चार : अध्ययन क्षेत्रको परिचय १३-१८

४.१. जनसंख्या १३

४.२ जातजाति अनुसारका जनसंख्या १५

४.३ शैक्षिक गतिविधि १६

४.४ धर्म सम्बन्धी विवरण १७

४.५ आर्थिक अवस्था १८

अध्याय पाँच : सामाजिक तथा सांस्कृतिक अवस्था १९-३२

५.१ उत्पति १९

५.२ पारिवारिक अवस्था २०

५.३. साक्षरताको स्थिति एवं शैक्षिक योग्यता २१

५.४ वैवाहिक अवस्था २२

५.५ जग्गा जमिनको अवस्था २३

५.६ पशुधनको अवस्था २४

५.७ आर्थिक अवस्था २५

५.७.१ पेशागत अवस्था २६

५.७.२ मासिक आम्दानी २७

५.८ जमिनको आकार २८

५.९ सांस्कृतिक पक्ष २९

५.९.१ चाडपर्व र पुजाआजाहरू ३०

अध्याय छ : आर्थिक, सामाजिक जीवन ३३-३९

६.१ मगरका सांस्कृतिक, सामाजिक सम्बन्ध र सामाजिक संस्थाहरू ३३

६.१.१ मगरको परिवार ३६

६.१.२ मगरहरूको नाता प्रणाली ३७

६.१.३ जन्म संस्कार ३७

६.१.४ विवाह संस्कार ३८

६.१.५ मृत्यु संस्कार ३९

अध्याय सात : सारांश, निष्कर्ष र सुझावहरु ४०-४२

७.१ सारांश ४०

७.२ निष्कर्ष ४१

७.३ सुझावहरु ४२

सन्दर्भ सामाग्री ४३-४४

अनुसूची ४५-५०

तालिका सूची

		पाना नं.
तालिका नं. १	उमेर समुहको आधारमा ललितपुर जिल्लाको जनसंख्या	१५
तालिका नं. २	ललितपुर जिल्लाको जातजाति अनुसारको जनसंख्या	१५
तालिका नं. ३	ललितपुर जिल्लाको ५ वर्ष भन्दा माथिको शैक्षिक स्थिति	१६
तालिका नं. ४	ललितपुरको धर्मको विवरण	१७
तालिका नं. ५	जनसंख्याको आर्थिक अवस्थाको विवरण	१८
तालिका नं. ६	कार्यविनायक नपामा बस्ने मगर जातिको जनसंख्याको विवरण	१८
तालिका नं. ७	घरधुरी संख्याका आधारमा पारिवारिक बनौट	२०
तालिका नं. ८	पारिवारीक सदस्य संख्या	२१
तालिका नं. ९	साक्षरताको स्थिति एवं शैक्षिक योग्यता ६ वर्षे भन्दा माथिको	२२
तालिका नं. १०	विवाहको उमेर १५ वर्ष भन्दा माथिको जनसंख्या	२३
तालिका नं. ११	वैवाहिक अवस्था	२३
तालिका नं. १२	पशुपालन	२४
तालिका नं. १३	पेशागत अवस्था	२५
तालिका नं.१४	नमुना छनौटमा परेका घरधुरीका मानिसहरूको मासिक आम्दानी	२६
तालिका नं. १५	जमिनको आकार	२७